

Mennesket bag maden

Udfordringer og potentielle løsninger:
social bæredygtighed i den danske
fødevarerektor

frej

Indhold

Med formålet om at starte en samtale om medarbejdernes vilkår på de danske marker og i restauranterne, samlede vi erhvervet, forskere, arbejdsmarkedsparter, uddannelsesrepræsentanter, meningsdannere og madentusiaster til konferencen Mennesket bag maden i december 2023.

Vi vil i Tænketanken Frej gerne bidrage til en konstruktiv dialog omkring, hvordan vi rykker social bæredygtighed i branchen i en positiv retning. Det kræver samtale om emnet - især på tværs af sektoren og aktører.

For hvordan sikrer vi medarbejdernes rettigheder, samtidig med at danske restaurationer og producenter vedligeholder deres konkurrencedygtighed?

De kommende sider er en opsamling af nogle af de pointer og holdninger, der blev præsenteret og diskuteret på konferencen. Vi håber, at opsamlingen her kan være med til at inspirere flere end blot dem, der var til stede i rummet, til at sætte fokus på social bæredygtighed i fødevarsektoren og skabe dialog omkring, hvordan vi rykker i en positiv retning. Pointerne er samlet i følgende temaer:

- Forbrugernes tillid
- Uddannelsernes udfordringer
- Erhvervets vilkår og image
- De nuværende overenskomster

På vegne af Tænketanken Frej, god læselyst!

A young woman with red hair, wearing a light blue button-down shirt, is speaking into a microphone. She is gesturing with her right hand. The background shows a white wall with a black microphone stand and a white arched structure. In the foreground, the back of a woman's head with long black hair is visible, looking towards the speaker.

Tendenser på kanten af den danske model

Følgende fakta blev præsenteret på konferencen, og skaber baggrund for den kontekst, du kan fortolke, de nævnte udfordringer og løsninger indenfor.

- 3 ud af 4 i hotel- og restaurationsbranchen tjener under dagspengesatsen
- 41% i landbruget tjener under dagspengesatsen
- Arbejdskraften i disse erhverv har ofte flere typer beskæftigelse på samme tid
- Branchen er præget af højt arbejdstempo og uforudsigelig arbejdstid samt alvorlige arbejdsskader
- Hver tredje arbejder uden kontrakt og har oplevet arbejdsløshed inden for 1 år
- En stor del af arbejdskraften foretrækker fleksibilitet i deres arbejdsliv

(bagsiden af) Forbrugernes tillid

- Forbrugeren går ud fra, at danske medarbejdere arbejder under gode arbejdsvilkår og **har tiltro til, at spisesteder og supermarkedets leverandører opererer inden for danske regler og rammevilkår**
- **Forbrugeren vælger dog spisesteder ud fra menuen og ikke ud fra arbejdsvilkår.** Det medvirker at 1) de steder hvor man bruger tid på arbejdsvilkår og prioriterer de ansatte ikke bliver fremhævet og 2) de steder som ikke har tingene i orden, får samme antal kunder

Løsninger til gennemsigtighed

- Arbejdstilsynet bør agere mere tydeligt - evt. med **overenskomstmærker, der skaber mere gennemsigtighed** til forbrugeren
- Virksomheder bør have **fokus på indkøbspolitikker fra udenlandske leverandører** samt krav til, at medarbejdere heri er overenskomstansatte
- **Meningsdannere og influenter bør have fokus på arbejdsvilkår** - for eksempel i madanmeldelser

Uddannelsernes udfordringer i mark og køkken

- Problemer med **rekruttering og fastholdelse** til uddannelserne
- Ervervene har i nogle tilfælde et **dårligt image, grundet negative fortællinger** om miljøet og historier, der skaber et clash mellem idealer og virkelighed og gør tiltrækningen på uddannelserne sværere
- Der er **manglende fokus på social bæredygtighed** og godt arbejdsmiljø under uddannelserne
- Der opleves, at **udfordringer på lærepladser ikke håndteres i tilstrækkelig grad**, og at eleverne er usikre på, hvor de skal søge hjælp

Løsninger til bedre image

- **Fortæl de gode historier** og sørg for at fremhæve de gode eksempler på social bæredygtighed
- **Undervisning i ledelse og gode arbejdsforhold** skal (mere) i fokus
- Større indsats for gode processer og **samarbejde mellem læreplads og uddannelse om det ansvar, der følger med at være læreplads** - herunder positive tilkendegivelser ved gode indsatser - og konsekvenser, hvis standarder ikke bliver mødt.

Erhvervets udfordringer med arbejdsvilkår og image

- Den hårde tone og **chikanesager påvirker branchen og arbejdets image**
- **Mangel på ledelseskompetencer** i ledende funktioner, samt manglende fokus på "s'et" i ESG
- Der er for store udfordringer med **udskiftning i medarbejdere**, og de ofte anderledes arbejdsvilkår og arbejdstider kan skabe udfordringer i rekrutteringen og **høje krav til medarbejderes fleksibilitet**
- Det opleves i nogle tilfælde at **arbejdskraften fravælger danske arbejdspladser**, fordi udenlandske virksomheder kan tilbyde andre vilkår og løn

Løsninger til større fokus på s'et i ESG

- **Mulighed for andre former for fleksibilitet i arbejdslivet**, når en almindelig arbejdsuge ikke er en mulighed, herunder mere bemanding og højere priser
- **Ledelsesuddannelse til personale i ledende funktioner**
- **Certifikat eller anden ordning der tilgodeser og fremhæver de gode eksempler**, så der skabes forpligtende systemer med gennemsigtighed til forbruger, kommende ansatte samt større fokus og samtale om arbejdsvilkår

Hvis ikke det er attraktivt at producere grise og gulerødder i Danmark, mister vi arbejdspladser til udlandet.

- Det opleves, at **arbejdskraften fravælger danske arbejdspladser**, fordi udenlandske virksomheder kan tilbyde andre vilkår og løn.
- **Nogle oplever at overenskomster der tilbydes i dag ikke er attraktive**, fordi de ikke passer til branchernes struktur eller rammer. Der er generelt store udfordringer med lav tilslutning til nuværende overenskomster.

Løsninger til mere attraktive overenskomster

- **Ens rammevilkår og overenskomster på tværs af det europæiske marked**
- **ESG-standarter med objektive kriterier**, undersøgelser og skemaer, der sikrer lige behandling på nationalt plan
- **Sanktionsmuligheder til virksomheder i EU**, der ikke overholder regler og lovgivning på området

Tænkebobler og samtaleemner til middagsbordet

Kan ens rammevilkår i EU sikre flere danskproducerede fødevarer på hylderne?

Hvordan prioriterer man lederuddannelser i virksomheder med få ansatte og en vagtplan der skal fyldes ud?

Er der nogle samfundsmæssige velfærdsstrukturer, der skaber udfordringer for de medarbejdere, der ikke arbejder i den klassiske "ni-til-fem" ansættelse?

Findes der nogle beskæftigelsesformer, der kan inspirere til at skabe en anderledes arbejdslivsbalance i branchen og skabe den nødvendige fleksibilitet?

